

Sémantická analýza u Allena:

vstup - veta (syntakticky analyzovaná veta)

výstup - reprezentácia v logickom jazyku (LF, QLF -
Quasi Logical Form)

Poňatia sémantiky:

- konštrukcia **možných stavov sveta** (teória modelov),
- **preklad** do lepšie pochopeného formalizmu (napr. LF),
- reprezentantom významov je vopred definovaný **vzor** (napr. sémantická sieť) (významy sú organizované do nejakej **ontológie**).

Ďalšie typy vzorov (v lingvistickej sémantike):

sémantické roly – agent, instrument, theme ...
charakterizácia členov vety vzhľadom k slovesu

selekčné reštrikcie: (reads1 agent:PERSON, theme:TEXTOBJ)
v takto definovanom význame nemožno čítať napr.
myšlienky; (dishwasher SEM=PERSON), (dishwasher
SEM=MACHINE)

Ako sa vlastne robí sémantika?

navrhne sa nejaká REPRESENTÁCIA významu (“významu” ?) tak, aby

- sa dosiahol akýsi cieľ, funkcia (napr. redukcia viacznačnosti alebo definícia vyplývania),
- pritom by táto reprezentácia korešpondovala s (určitými) intuíciami, spätými s významami.

významy neexistujú :-)

Žena je neustále vyvlastňovaná z racionality.

táto veta je rovnakým objektom (tej istej) sémantickej analýzy ako veta

Žena je neustále ospevovaná básnikmi.

Intuície významu

- význam ako objekt (označený výrazom, denotát); problémy:
 - čo so slovesami (*zjemniť*), príslovkami (*hodnoverne*), vetami (*Žena je neustále . . .*), abstrakciami (*racionalita*), atď. atď.
 - výrazy bez denotátu, ale s jasným významom (*súčasný francúzsky kráľ*)
- Frege, sémantický trojuholník, zmysel a denotát; intenzionálna sémantika,
- sémantika vs. pragmatika,

- význam a poznanie (hranica, ale neostrá)
 - výrazu možno rozumieť, aj keď nepoznáme označený objekt (*predseda argentínskej vlády*),
 - bootstrapping významov cez nové poznatky,
 - symbol grounding (kognitívna sémantika).

symbol grounding a bootstrapping: pojmový aparát slepých

Sémantická teória: štúdium (reprezentácie) významu, nezávisl(ého)(ej) na kontexte a poznatkoch v pozadí: abstrakcia jazykového **systemu** (a významov asociovaných s touto abstrakciou)

Meaning and knowledge (Allen):

I gave a contribution to the boy scouts.

The boy scouts received a donation from me.

John drove to the store.

Did John get into a car? Yes.

Sémantické roly

Karol otvoril dvere kľúčom.

Pomocou kľúča sa Karolovi podarilo otvoriť dvere.

Kľúč v Karolových rukách zľahka otvoril dvere.

Dvere boli otvorené Karolom.

Dvere boli otvorené kľúčom.

Nezávisle od syntaxe (podmet, predmet, ...) a morfológie (pády, ...): AGENT = Karol, THEME = dvere, INSTRUMENT = kľúč

Valencia:

Karol otvoril dvere. Karol otvoril. Dvere sa otvorili. Otvorili sa.

Kontinuum významov: otvoriť - podariť sa otvoriť - zľahka otvoriť

Sémantické roly u Allena:

AGENT

INSTRUMENT

THEME

EXPERIENCER

BENEFICIARY

CO-AGENT

CO-THEME

AT, TO, FROM. PATH + LOC, POSS, TIME, VALUE

Sémantické roly

- ako reprezentačný formalizmus: jednoduchá re-
prezentácia predikátu je (nevhodne) senzitívna
na arite;
- ako nástroj na zjednoznačnenie (Daroval srdce z
lásky vs. Daroval srdce z marcipánu);
- ako prostriedok na konštrukciu (sémanticky sil-
ného) slovníka – možné valencie do slovníka

Problémy so sémantickými rolami

Jack ran with a scrutch. AGENT + INSTRUMENT

Jack ran with a ball. AT-PATH?

Allen: sometimes a particular role must always be present (for example TO-LOC with *put*); kúsok nižšie:

Jack put the car through the wall. AGENT + THEME
+ PATH

Algoritmické priradovanie sémantických rolí participantom

príklad (Páleš): pohybové sloveso typu ísť + do + genitív + lokálum = DEST (destinatív)

intenčný typ slovesa + predložka + gramatický pád + sémantický príznak participanta = sémantická rola (funkcie, pravidlá, tabuľky – intenčné rámce)

príklady intenčných typov slovesa:
translačné intransitívne vedomé procesy (ísť, bežať, letieť, pochodovať, . . .),
konštruktívne manuálne tranzitívne procesy (vyrobiť, produkovať, vystrúhať, variť, aranžovať . . .),
percepčné procesy orientované (vidieť, počuť),

kognitívne procesy s akuzatívnym objektom (analyzovať, predstavaiť si, poznávať . . .)

Pálešova metóda

triedy ekvivalencie slovies s rovnakým intenčným rámcom

Zhrnutie

rôzne, (neporovnateľné) systémy rolí (Fillmore 1968, Paulínyi 194?) po Fillomorovi mnohí ďalší

Pálež: nie je (tak) dôležité, aký systém rolí zvolíme, dôležité je zvoliť *nejaký*

množstvo slovies sa vymyká systematizácii (asi aj niektoré použitia slušne systematizovateľných slovies)

kreatívne používanie jazyka